

Felelős vagyok a saját tanulásomért

Iskolai program 6–9 éveseknek Fótújfalun

Kovács Judit

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar, Idegen Nyelvi és Irodalmi Tanszék

Az írás egy magyar-angol kéttannyelvű Montessori-tanulóköréről szól, amely egy hasonló óvodai program folytatásaként, a szülők kérésére jött létre 2016 szeptemberében. A 6–9 éves gyerekek egyéni munkaterv alapján, önállóan végzik feladataikat, amelyeket a tanítóval közösen ellenőriznek. A program másik fontos eleme az angol nyelv, melyet nem tanulnak, hanem értelmes és élvezetes feladatokon keresztül elsajátítanak.

Kulcsszavak: kéttannyelvű, Montessori-pedagógia, tanulói autonómia, alacsony stressz-szint, személyre szabott tanulás

Budapesttől alig félórnyira, Fótújfalun már évek óta működik az Angolpalánta nevű óvoda, amely a hazánkban ismert óvodáktól két vonatkozásban is eltér: Montessori-pedagógiát követ és egyben magyar–angol kétnyelvű programot kínál. Ilyen óvoda, ha igen korlátozott számban is, működik Magyarországon. Arra azonban az Angolpalántán kívül nem találunk példát, hogy ez a kettős pedagógiai irány iskoláskorúak számára is elérhető legyen. Pedig érthető a szülői igény: az óvodában megszokott és megszeretett program hol folytatódhatna hatékonyabban másutt, mint egy ugyanilyen iskolában?

2016 szeptemberében tizenegy tanulóval megkezdte munkáját az ország első kétnyelvű Montessori-tanulóköre Szabó Helen pedagógus vezetésével. A tanulókör reggel 8 és délután 4 között működik, tehát egész napos elfoglaltságot biztosít. A tényleges iskolai munka azonban csupán négy napra korlátozódik: a pénteki nap a sporté, a kirándulásé. A gyerekek nem viszik haza naponta a táskájukat, így mentesülnek a fizikai erejüket időnként meghaladó terhek cipelése alól. Nem is igen lenne mit hazacipelniük, ugyanis nem használnak hagyományos értelemben vett tankönyveket, hanem munkalapokat, esztétikus eszközöket, társasjátékokat, mese- és ismeretterjesztő könyveket. A heti órarendbe beleférnek olyan, a logikai készséget nagymértékben fejlesztő tevékenységek is, mint a sakk, vagy a művészeti nevelés részeként a hangszeres zenetanulás. A tanulók mindnyájan a környékbeli állami iskolák magántanulói, akik a tanulókörben megszerzett ismeretekről és készségekről hivatalos vizsgákon adnak számot.

Sok hasonlóság nem mutatható ki az Angolpalántában mindazzal, ami az iskola szó hallatán eszünkbe jut. Itt nincsenek padosorokkal berendezett tantermek, tábla, órarend,

ki- és becsengetés, sőt, szünetek sincsenek. Ottjártamkor a tizenegy tanulóból csak kilencet számoltam meg a két tágas, napfényes szobában. Amikor végigjártam a lakásiskolát, a konyhában fedeztem fel a hiányzó két gyereket. A konyhaasztalnál ülve békésen kenték maguknak a vajas kenyeret, és készítették el kakaójukat, mert éppen éhesek voltak. Miután megreggeliztek, maguktól visszamentek a munkaszobákba, és folytatták az aznapi munkát.

Itt megint érdemes megállni: mi az, hogy a tanuló saját program szerint dolgozik. Hát nem a tanár diktálja az ismeretszerzés tartalmát és ütemét? Bizony, nem. Itt nincs frontális oktatás, sőt, oktatás sincs a szó hagyományos 'ismeretátadás' értelmében. A 'Segíts, hogy egyedül csinálhassam' (a Montessori-motó) értelmében a tanulók itt tényleg egyedül tanulnak. Minden reggel megbeszélik névre szóló, egyéni munkarendjüket a tanítókkal. Ez ki-

cseit emlékeztet az osztálynaplók haladási részére, azzal a különbséggel, hogy abba a tanár írja be az elvégzett anyagot, amibe a tanulónak nincs betekintése. Az egyik szobában a kisasztaloknál ülő gyerekek elmélyülten dolgoznak a matematikafeladaton, vagy gyakorolják a fecskefejek rajzolását, amelyekből az 'f' betű lesz. Egy másik asztalnál olvasási és nyelvtani feladatot oldanak meg. Ha készen vannak, jelzik Filemon Krisztinának, a magyar nyelven tanítónak, aki nemcsak formálisan ellenőrzi a feladatot, hanem kérdéseket is feltesz: 'Mi könnyítette meg a dolgodat?', 'Rájöttél esetleg valamilyen szabályszerűségekre?' és elmondhatja a szabályt, ilyen módon is tudatosítva a tanultakat.

A másik szobában az angol nyelv jut szerephez. Azonban ne gondoljuk, hogy hagyományos nyelvóra folyik, tankönyvvel, füzetrel, tanári magyarázattal. A szoba leginkább egy játszóházra emlékeztet ahol Miss Susie (Györfi Zsuzsi) kizárólag angolul beszél a gyerekekkel. De hogyan folyik a tanítás? Például úgy, hogy képes dominót raknak ki a legkisebbek az őket körülvevő tárgyak (ceruza, radír, tolltartó stb.) neveinek elsajátítása céljából. A tanár minden szót többször is elismétel. Erre azért is szükség van, mivel az angolt nem tanulják, hanem hallás után, használat közben sajátítják el. A dominó után egy másik társasjáték következik, a neve: Road signs, azaz KRESZ-táblák. A játé-

ték minden fázisa bőven kínál nyelvi inputot, onnan kezdve, hogy a gyerekek egy nagyméretű terepasztalt raknak össze puzzledarabokból, amelyen kis játékautóikkal 'közlekednek' a kis kártyákra ragasztott utasítások szerint: 'No entry', 'One-way street', 'Roundabout' stb. Valódi tartalomalapú tanulás ez, ahol az angol nyelv csak eszköz a létfontosságú ismeretek elsajátítása céljából. Egy újabb tevékenység során a szelektív hulladékgyűjtést gyakorolták a gyerekek. A feladat az volt, hogy a

megfelelő kis tartályokba helyezték el a kis kártyákra festett, szemébe dobandó tárgyakat. A megértést az is megkönnyíti, hogy a tartályok pontosan abból az anyagból készültek, mint amit gyűjtenek, vagyis: fémből, papírból, műanyagból, üvegből és szerves anyagból. A tanítók egyben tananyagfejlesztők és -készítők is. A dominókat és kártyákat Miss Suzy készítette. Azok a gyerekek, akikkel éppen nem foglalkozik a tanító, önállóan, felnőtt segítsége nélkül is 'tanulnak' angolul, például ZINGO-t játszanak. Ebben a társasjátékban azonos szavakat kell összepárosítani, miközben ki is mondják azt, amit a képeken látnak. Számukra természetes, hogy angolul játszanak, hiszen az 'angol' szobában vannak.

A délelőttöt egy 20 perces közös foglalkozás ('circle time') zárja, melynek során a tanulók és a tanítók egy közös körben ülve összefoglalják, értékelik és lezárják az napi munkájukat. Az értékelés fő formája: önértékelés: ki az, aki elégedett a mai munkájával? A körben ülés meghittségében mód van a művészeti nevelés olyan elemeire is, mint például egy-egy ritmus ütögetése, éneklés, vagy az otthon készített gesztenye báb bemutatása. A foglalkozást gyümölcsevés zárja, majd, az udvari játék megkezdése előtt még megbeszélik, kik vállalkoznak az ebéd körüli teendők elvégzésére.

Már az első pár hét után a szülők egyértelmű véleménye az, hogy a gyerekek boldogan járnak a tanulókörbe. Itt nincs számonkérés előtti stressz, a társaktól vagy, ne adj isten, a tanártól elszenvedett erőszak, vagy félelem attól, hogy lemarad, mert lassabban dolgozik, mint társai. A hagyományos iskolai heti óraszámnál jóval kevesebb tanulási idő, úgy tűnik, jól hasznosul: nem kell időt szánni fegyelmezésre, nincs rendetlenkedés, rendbontás. Az egyéni időbeosztás, a nagyfokú tanulói önállóság és a kölcsönös bizalom jó eredményt képes hozni az érdekes, élvezetes feladatok megoldása révén. Ez a program a pedagógustól a szokásosnál nagyobb fokú önállóságot és kreativitást követel, ezért kevesebb esélyt ad a rutinba való belemerevedésre, a ki-

égésre, ugyanakkor a magasabb fokú kihívás miatt több örömet is nyújt. Érdeemes lenne elgondolkodni: vajon vannak-e olyan elemei a programnak, amelyek beemelhetők lennének a szokásos hazai közoktatásba is.